

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 29. oktobra 2020 - Leto XXX, št. 44

stran 2

»PRIŠLI SMO Z RAUK STVORITELA INO SE K NJEMI POVRNÉMO DOMAU«

*Vrajža nauč - malo ovak
stran 2-3*

*Grofica njoj je dala 3 dinare
stran 4*

*Tašoga reda me že pete srbijo
stran 8*

Püšpekove misli Slovincem na vsisvecovo

»PRIŠLI SMO Z RAUK STVORITELA INO SE K NJEMI POVRNÉMO DOMAU«

Približavata se svetek vsej svetcov ino düšen den, zatok smo prosili sombotelskoga püšpeka gospaуда dr. Jánosa Székelya, aj svojim slovenskim võrnikom tanačiva-jo, kak aj se düševno nalečéjo na svetke. Té valas smo dobili:

»1. novembra svetimo vsisvecovo, štero nas vči, ka smo se zatok naraudili, ka bi lübili. Cejli svejt je grato od lübezni Boga Stvoritela, s toga, ka Oča, Sin ino Sveti Düh vekomaj življenje pošila. Zavolo Njega cvetéjo rauže, se smejejo detinski obrazi ino plavajo oblacke na nébi. Vse je prišlo z edne neskončne dobraute ino lépote, lidgé pa smo zatok na svejti, ka bi se navčili radi meti ino darüvati svoj žitek. Svetci nam dajo peldo za tau.

2. november pa je düšen den, tau je tisti svetek, šteri se venak eške bole globko tekne lidi ino njini čütenj. Takšoga ipa, na začetki novembra, nas krščenike düšen den ne zové samo na žalüvanje ino spominanje, liki na tau tö, ka bi - z rečami pesnika Attila Józsefa - vidli prejk svoje 'zemelske rešede', toga končnoga zemelskoga življenja.

Na ednom starom rimskom grobnom kamli piše: 'Kak naglo spadnemo nazaj z nika v nika!'. Poganski človek je tak čüto, ka njegov žitek nema zroka, pa ka je trnok megle- no, od kec je prišo. Ino nema pravoga cila, vej pa preminé v 'nika', naglo nazaj 'z nika v nika' spadne.

Krščanjski človek pa brodi, ka je svejt nej samo tak sam

od sebé grato. Ka má zrok, ka stogi edna čüdivitno lej- pa skrivnost za svetom, za njegov nejverjetnov lépo-

Sombotelski püšpek dr. János Székely

dr. Jánosa Székelya, aj svojim slovenskim võrnikom tanačiva-jo, kak aj se düševno nalečéjo na svetke. Té valas smo dobili:

»1. novembra svetimo vsisvecovo, štero nas vči, ka smo se zatok naraudili, ka bi lübili. Cejli svejt je grato od lübezni Boga Stvoritela, s toga, ka Oča, Sin ino Sveti Düh vekomaj življenje pošila. Zavolo Njega cvetéjo rauže, se smejejo detinski obrazi ino plavajo oblacke na nébi. Vse je prišlo z edne neskončne dobraute ino lépote, lidgé pa smo zatok na svejti, ka bi se navčili radi meti ino darüvati svoj žitek. Svetci nam dajo peldo za tau.

»1. novembra svetimo vsisvecovo, štero nas vči, ka smo se zatok naraudili, ka bi lübili. Cejli svejt je grato od lübezni Boga Stvoritela, s toga, ka Oča, Sin ino Sveti Düh vekomaj življenje pošila. Zavolo Njega cvetéjo rauže, se smejejo detinski obrazi ino plavajo oblacke na nébi. Vse je prišlo z edne neskončne dobraute ino lépote, lidgé pa smo zatok na svejti, ka bi se navčili radi meti ino darüvati svoj žitek. Svetci nam dajo peldo za tau.

Krščanjski človek pa brodi, ka je svejt nej samo tak sam

Vrajža nauč

»Baug vas je prineso, vrag vas odnesé,« je 20. oktobra zadvečerka v konferenčnoj dvorani varaškoga Slovenskoga dauma kauli dvajsti navzauči pozdravo predsednik Porabskoga kulturnoga in turističnoga društva Andovci. Karči Holec je pred ausmimi lejtami dau idejo za »Vrajža nauč«, štera je gratala (zvün borovi gostüvanj) največji program v Porabji. »2020 je posebno leto, Covid nam je vse na glavau obrno,« smo čüli od predsednice Slovenske zveze Andreje Kovács, zatok so letos organizerali »Vrajža nauč - malo ovak«.

Med 26. septembrom ino 10. oktobrom so v Sloveniji držali »Teden kulturne dediščine«, tau pa znautra »Dnevov evropske kulturne dediščine«. Kulturno erbo s kauli 70 gezero programami gordržijo v največ evropski rosagaj, Slovenija sodeluje že tri desetletja, letos na priliko s štiristau prireditvami - smo

Na filmi smo vidli, ka na program vsikšo leto trnok dosta lüstva pride. »Oprvim nas je bilau 25-30, lani pa že više 500,« je začno tomačiti Karči Holec, šteri se je o indašnjom võrvanji pogučavo s strinov Arankov Oreovecz iz Števa-

isti lidgé naravnajo, tau pa od Andovec prejk Varaša do Gorenjoga Senika. »Vsikšo tretjo soboto v oktobri trnok dosta mladi pa mlajšov pride, stariške pa morejo mujs ž njimi, če škejo, če nej,« smo čüli ino zvödali, ka se pohodniki med

Na kraugloj mizi »Vrajža nauč - malo ovak« so pripovedjali idejni oča programa Karči Holec, strina Aranka Oreovecz s Števanovec ino sobočka etnologinja Jelka Pšajd

novec, stera se je na Verici narodila, ino murskosoboškovo etnologinjo Jelko Pšajd. »Inda svejta je lüstvo nej odlo

potjav sedemkrat stavijo. Tau pa oprvim pri »žerdjavcaj« (po senčarsko »fajamanglinaj«). V porabskom ljudskom võrvanji so tau merarge, šteri so mejau krivično võzmejrili ino morejo zatok po smrti po večeraj nazajojti. Tau figuro poznajo v Prekmurji ino na Štajerskom ranč tak, pod imeni »džileri«, »mejaši« ali »meriši«, smo čüli od sodelavke soboškoga muzeja Jelke Pšajd. Strina Aranka pa so cujdali, ka so starci dosta pripovedjali o tejm, ka so prej nika vidli v meglej ino čüli, ka tisto rogače ali guči. Mati so eške pripoznali, ka uni té šatringe »vördjejo pa ne vördjejo«, pa ka so prej »vidli eške nej, čüli pa so«.

Na Vrajžoj pauti leko srečamo »garaboncijaše« tö. Tau so črne šaule dijacke, šteri so se dale včili pa se jim je zmejšalo. Če jim ne damo krüja ali mlejka, oprejo svoje kuste knige pa napravijo točo ali vihér, smo zvödali od Karčina. Andovski predsednik je na programi dosta pripovedjo o svoji izkušnjaj, vej je pa v mlašeči lejtaj vnaugo kaj vüdo ali čüu od starejši sausedov. Jelka pa je cujdala, ka so se v Prekmurji bojali Ci-

»Covid je v leti 2020 vse na glavau obrno,« - je pogučavanje oprla predsednica ZSM Andrea Kovács

zvödali od predstavnice Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije Nataše Gorenc.

V Kedni kulturne erbe so v Porabji držali samo tau pogučavanje o Vrajžoj nauči, na začetki so si navzauči poglednili film, šteroga je z arhivski kejpov dala napraviti Slovenska zveza. Video je biu vküpzmontérani z vsej preminauči programov, Vrajža nauč je leko spozno tisti tö, šteri je eške nikdar nej biu na tom kmičnom andovskom pohodi.

pejški po kmici, samo gda so popa ali doktora zvali, ali s krčmé domau šli,« se je začni- lo pripovedjanje, s šteroga smo zvödali, ka je staro lüstvo vnoči vse na misli mejlo, ka bi nej trbölo, doma pa je donk batrivno pripovedjalo, ka vse je vidlo.

»Pred prvov Vrajžov nočjavu smo starce spitavali, od koj so se bojali. Nej smo znali, kak vögledajo na priliko skišnjave ali žerdjavci,« je dale tomačo Karči ino povödo, ka se gnesdén zvekšoga vsikdar

- malo ovak

ganjic pa kaudišov tō, šteri so prej ranč tak leko kaj lagvoga včini, če so jim nika nej dali.

Gorenjesenčarska »skišnjava« se v Andovci zové »šnjava«. Tá ženska v bejlom gvanti séde človōki na prsa, tak ka se tisti ne more geniti pa nema sapo. V Sloveniji go poznajo kak »moro«, depa na avstrijskom Koroškem je tō poznana, je raztomačila soboška etnologinja. V slovenskom vōrvanji je »belja ženska« tista mati ranč tak, štera je med porodom mrla ino nazaj odi svojo dejte nadajat. Jelka je eške povōdala, ka takše stvaure ne vidijo vsi, samo tisti, »šterim je botra nej dobro nazaj gučala popi«. Una kak raziskovalka ljudskoga znanja je vsikdar pravla lidam (štere je z oprejtimi vūjami pa lampami poslušala): »Vōrjem, ka gučite«. Njenim kolejarom se leko zavalimo, ka je gnes že dosta vsega dojspisano. Tau pa eške v pravom cajti, ka je vsikdar menje tisti, šteri vejo takše dele pripovejdati.

»Comprnijo je nej Baug nastavo, tau je grej,« smo čūli od trej sogovornikov, šteri so se začnili pogučavati o čalaričaj. V nji so prej lidgé najbolje vōrvali, vsakša vēs je mejla več comprnic. Mleško so prej krajdjemale od krav, na svoji gostūvanjaj so kauli odnja plesale.

V vesnici so znali, što so bile, depa če je tau štoj vōovado, je leko slejpi grato. Na Verici so tō moške zapelavale, bilau je, ka je nekak v žepki mesto kroflinov samo konjščke emo, so se spominali strina Aranka. Tau skrivnost pa je niške nej smo ovaditi tačas, ka je nej méro.

Jelka je raztomačila, ka so na slovenskoj strani grajnce tak znali, što je čalaričaj, ka je tista vertinja prej trnok tūčne svinjé mejla, njena krava pa dosta mlejka. Lüstvo se je najbolje bojalo, ka aj bi čalaričaj nej zvōrčila dejte s svojim pogledom. Verti so zvekšoga nikoga nej pistili v štalo, ka bi štoj nej zvōrčo maro. Tak so tō iskali comprnice, ka so vrauče

vaugeldje v vodau ličili ino gledali, pri šterom vōpovedanom imeni se začne cvrejtī.

Zvōdali smo tau ranč tak, ka má čalaričaj svoj par: »čalejr« je dober, dela prauti comprnicam. Té moški pomočnik je davō prej tanače, ka aj zvōrčeno dejte s pomijami dolzaperéjo. V Sloveniji pa so čalaričajce dostakrat prišle k ižam nika prosit, gda je puni mejsec biu. Skrb je trbōlo meti, ka če so jim takšoga ipa kaj dali, se je leko kaj lagvoga zgaudio.

O čalaričaj pa vragaj vseposedik dosta ljudski pripovejstī geste. Karči Holec je tapravo tisto, v šteroj baba vraga znauri, gda se prej šče z vilami pikata pa more vrag z večmejterskim cvōrnōm šivati. Strina Aranka pa so pripovejdati, kak je baba vraga za norca mela, gda sta

na dūšen den krū ali pogačo vō na sto dejejo, aj dūšice ne ostanejo lačne pa žedne.

Mrtvecom so v rokau dostakrat edno svejčo djali, aj na drūgi svejt v svejklosti dé. Bilau je gnauk, je pripovejdati Jelka, ka so pri iži nej mejli svejčo, zatok so poslali vnūkeca k sausedom. Merajauča stara mati so držali svejčo, gda se je pojbiček gnauk samo zglaso: »Mati, bole brž mérajte, ka je tau sausedova svejča.«

Takšne hejne štorije so leko čūli vsi, šteri so na pozvanje Slovenske zveze ino andovskega kulturnoga ino turističnoga društva tisti zadvečerak prišli v Slovenski dom. Strina Aranka Oreovec so eške povōdali o svojom pripovejdanji, ka je »tau tak istina bila, kak me tū vidite«. Vej so pa sami vidli, ka

»Tau je tak istina bilau, kak me tū vidite,« - so strina Aranka Oreovec pripovejdati o nekdešnjom straji med lüstvom

pauvala: zlaudi je nikdar nika nej daubo, če rejsan sta sadila krumple, pšenico, te pa eške kukarčo.

Indašnjo lüstvo se je bojalo čuka, vej je pa naznanjo smrt nekakoga v vesi. Gnesnedén vejmo, ka je té naučni ftič samo zatok prišo djufkat k betežnika iži, ka je tam posvejt gorō. Etnologinja Jelka je povōdala, ka je vsikšoga straj biu, ka bi se mrtvec nazaj povrno. Zatok so dojpokrili gledalo, vej bi pa pokojni nej odišo na drūgi svejt, če bi sebé vūdo. Na sprēvodaj so ojdli za škrinjov ino šprickali posvečano vodau. Na Štajerskom ino indrik v Sloveniji smrt nema kosé, na dosta mejstaj pa poznajo šego, ka

so v držini meli edne takše knjige, štere so se samé obračale, če je štoj istino ali laž gučo.

Žerdjavci, garabonciaške, šnja veino čalaričajce so letos tō gvūšno napunili andovsko gauščo, samo ka je je niške nej mogo videti. Glavni organizator Vrajži noči Karči Holec je gvūšen, ka kleti že pá leko s svojimi očami vidimo like s porabske ljudske fantazije - če nas tačas ne odnesé vrag, šteri je na Štajerskom mali ino nosi zelēni gvant pa klabük.

(Kejp na 1. strani: V konferenčnoj dvorani Slovensko doma je vkūpprišlo dosta lūdi, šteri so se držali epide miološki predpisov.)

-dm-

Pod Srebrnim brejgom ...

... je policijska vōra (kijárasi tilalom) vōvdarila. Na, neje sama od sebe, vō so jo razglasili. Tak zdaj v Sloveniji niške med 21. vōro večer pa 6. vōro zazranka ne smej venej biti. Zaprav, policajge pa inšpektori, steri lidam štrafje do pisali, so leko venej. Vse tau pa samo zavolo Covida 19 se godi. Depa vsi tomi ne dajo valati. Prvi se je Maribor prauti postavo. Drugi slovenski varaš je poznani po tejm, ka je tau že nej samo gnauk naredo. Dugo tradicijo ma. Inda najvejši industrijski varaš je že v socializmi vedo prejnijim rogle podržati. Vej se, ka inda so delavci zato mauč meli. Zdaj tau vse vkūper malo ovak vōgleda, industrija je na nikoj prišla, Mariborčani pa eške v sebi majo té gen, steri njim ne dopisti, ka bi nej visko glavau zdigavali, gda njim stoj na žūjo stauipi. Na velke se prej twittera, na portalaj piše, kak so najbolje prejniji kuman čakali, ka leko tau napravijo, policijsko vōro razglasijo. Uni vsigdar nazaj vdarijo, ka tau levi pišejo, komunistarge. Pa znauva se bojna z literami začne, zaprav una že v nekšnoj vse bole šorkoj spirali se gorzdigava. Nika nauvoga, tau je že nekše fele politična kultura gratala. Nej ranč z argumentami, bole s tejm, ka človeka tak ali ovak užališ. Protesti na deveto vōro večer pa nedo enjali. Vse več de se ji večer dobivalo na merni protestaj. Nika drugo, samo es pa ta do se šetali, potejn pa pomalek domau. Ovak ranč človek ne more kak samo tau. Krčmé so zaprejte, baute tō. Depa tau dragi hec gé. 1200 evronov je štrafj za tiste, ka neškejo svoje prejnije poslušati. Ja, korona je tak tō trno draga gratala.

Gvūšno, ka nauve šale, nauvi vici so se že narodili. Slejniji tak pravi: Zavūpati njim trbej! Tak ali ovak so vse na nikoj djali, dun s tejn virusom tō tak naredijo. Nej pa šala tau, ka dva birouva taužita državo, ka je tau s policijsko vōro prauti vsem regulam. Pravita, ka nikšnoga mehazma nega, ka bi se takše leko napravjlo. Tau je leko samo, če do bojne ali kakše velke katastrofe pridejo. Je korona katastrofa? Eni pravijo, ka je, drugi, ka je nej. Kakoli obračamo, stara praksa je, ka se betegi za politično bojnanje naprej vzemejo. Eške vsigdar pa se taužijo, sto je za vcejlak nauve medicinske aparate velke, preveč velke provizije gemau. V tej nauvi časaj znauva športniki Slovencom malo sunca v njive rame nosijo. Najbole tisti na potačaj pa ena mlada dama, ka se nebesko dobro bije. Dame prve so na redej, zato povejmo, ka je Ema Kozin eške v enoj verziji boksa najbaukša na svejti. Tak zdaj v vsej trej verzijaj se zdignola ta, kama ženske na rejci pridejo. Pa kuman 22 lejť ma. Kak že skur cejlo leto so pojdje na potačaj klasa za sebé. Primož Roglič je že na prvōj etapi dirke po Španjolskom pokazo, steri je najbaukši na svejti. S tem je že dau vedeti, ka šké eške tau dirko, dugo tri tedne, dobiti. V Italiji pa njiva dirka Giro d Italija proti konca dé. Tam je na svoj račun Jan Tratnjek prišo. Pa je ranč tam svojo prvo etapo daubo, v Benečiji, v steroj prej granice tō Slovenci živejo. Povedo je, ka njemi je tak bilau, kak bi doma dirko. Tak ka, pedali do se tadale tirali pa ranč zavolo nji de se leko malo menje od betega gučalo pa več od veseldja, ka ga šport leko prinese.

Malo menje veseldja pa je Slovenec Miha Blažič emo. Za Ferencváros labdo brse, Brcelona pa njim je 5 golov naštejpala. Malo ovak je Kevin Kampl, indašniji reprezentant Slovenije, doj odišo. Njegli Leipzig je baukši od turškoga Istanbula biu. Ja, labda je okrougla, vsefele leko prinese, eške več pa odnese.

Naš brejg bo od toga, od sreče takše ali ovakše, vedo dosta taprajti. Depa zadnje dneve nika dosta neške gučati. Vejn zatoga volo, ka po deveti vōri večer zalūblenci več na njega ne smejo ojditi.

Miki Roš

PREKMURJE

Odjen

Pa smo pá tam kak na sprtoletje, v Sloveniji je bila uradno razglašena epidemija. Tudi v krajini ob Múri se je javni žitek več ali menje dojavil, navaditi smo se mogli, ka nosimo maske tak znautra kak zvüna, zavolo toga, ka vnoči (med deveto večer in šesto vöro zrankoma) ne smejmo vö z rama, pa so tudi baute in bautoški centri v Prekmurji skrajšali svoj delovni cajt. Znamo, ka so naši gasilci trno dobri. Tau se je pokazalo tudi preminauči keden, gda je goro eden ram v soboškoj Kroški vilici, stero glij v tom cajti prenavlajo, zatau so meli gasilci ške več nevol, vej pa jim je sfalidjavalo vode. Goro je en ram, napravleni z lesa in slame, steri pa je nej biu ške zgotovljeni, zatau je vala baugi niške nej biu ranjeni. Pri gasitvi so nej pomagali samo gasilci iz soboške občine, liki so na pomauč priskočili tudi gasilci iz tišinske in böltinske občine. Soboški župan Aleksander Jevšek, steri žive nej daleč vkraj od rama, steri je goro, se je gasilcom, od prvoga do slednjoga, javno zahvalo za tau, ka so poskrbeli, ka se je nej vužgo ške kakši drugi ram, vej pa je odjen, steroga je tudi avtorica toga pisanja leko gledala z balkona svojoga rama, biu fejst krepek. Kak smo že pisali, se v Prekmurji popravla tudi en tau velke poštij, avtoceste. Vseeno tau enih ne stavi, ka nej bi naglo leteli. Policaji, steri so meli eno velko akcijo, so en den zgrabili 55 šoferov, steri so bole brž vozili, kak bi smeli. Rekorder je biu eden 43-letni Romun, steri se je v bližini vesnice Gančani pelo celau 199 kilometrov na vöro. Šofera audija Q8 so poštrafali z 600 evri, daubo pa je ške 9 kazenskih točk.

Silva Eöry

Agica Maučec iz Gančanov

Grofica njoj je dala 3 dinare

V Gančanaj sam gorziskala 90-letno Agico Maučec, stera se je prva pisala Kociper. Njeni oča je biu erični kontrabassist Jože Kociper - Joužek, steromi je Vlado Kreslin, s sterim so člani Beltinške bande

Agica Maučec

dosta nastaupali, posveto tudi pesem. Že kak štirinajstletni pojbič je Joužek, ške z dvema bratoma, Pištekom in Jančijom, pod očovim vodstvom začno igrati v Kociprovi bandi, stera je špilala na gostüvanjaj, veselica, bučaj in ob drugih prilikaj. »Moj oča je mrau konec leta 1999, samo par dni pred svojim 95. rojstnim dnevom, steroga je meu 9. januara. Ge sam se tudi že včakala lejpah let. Vala baugi sam kelko telko zdrava, dobro ške tudi vidim in čüjem.« je prva pravla sogovornica in cujdala, ka je njenoga očo »nikdar nej bilou sram. Zatau je Vladek furt pravo, ka de on neka povedo, gda so nastaupali. On je rejsan biu furt kredi, ka kaj povej. Striček Janči je biu bole sramežljivi.« V zadnji deseti lejtaj svojoga žitka je Joužek s Kreslinom in Beltinško bando odo dosta po svejti: »Tisti, ka je pri Avsenikaj spejvo, je te, gda so obauji nastopali v Franciji, pravo, ka do prej tej stari tü špilali. Moj oča je tau čüu. Samo te gda so nastaupali, so oni dosta vekši aplavz daubili kak Avseniki. Lidge so nej samo ploskali, liki so ške gorstanili.«

Agica Maučec je povedala tudi, ka so, gda je ona ške mala bila, Kocipri v glavnom špilali samo konec kedna, vej pa je trbelo delati tudi doma na paverstvi v Böltincaj, ge

je njihova držina živela: »Ge sam tudi pomagala, ali bole v rami kak na njivaj, vej pa sam bila edina čerka, mela pa sam ške dva mlajšiva brata, Joškoja in Vaneka. Gda sam v osmi razred

odila, mi je mama gnauk pravla, ka aj naj retaše napravim. Škela mi je testau pripraviti, ali sam pravla, ka mo ga sama, vej pa sam prva večkrat cujgledala, kak je ona tau obredila. Te glij je na obisk prišla ena mamina pajdašica iz Ižakovec, stera je küjjarca bila. Ge sam že omesila testau, pa sam joj pravla, naj

Agica (peta z leve strani) je spejvala tudi v domanjom pevskom zbori

de ona samo merno domau. Nej sam stela, ka bi gledala, kak ges delam. Straj sam bila, ka se mi testau nede lepau vlekle. Ali, vala Baugi, se je.« Zanimiva je ške ena anekdota iz tistoga cajta: »Gnauk, gda sam šla s šaule prauti cerkvi, mi je prauti prišla böltinska grofica. Brodila sam, če zna slovensko ali nej, pa sam ji te, čiglij sam nej dosta znala vogrski, pravla Kezét csókolom. Ona pa me je

prva lepau dojpopeckala po glavi in me te ške pitala po slovenski, čidna sam in v steri razred odim. Gda sam joj povedala, ka sam Kociprova in ka v zadnji razred odim, je v žepko segnola in mi je dala tri dinare. Za te peneze mi je te mati dva gvanta in ške en förtok küpila.«

Gda je zgotovila osnovno šaulo, je začnila oditi v brege. V Böltincaj so meli enoga zanimivoga človeka, Mirka Baligača, steroga so zvali Imrek in tudi Dimek. Gda je meu samo 42 lejt, se je na žalost v Múri vtaupo. Ovak pa je biu tau paver, steri je dostakrat delo vnoči, zatau ka se je te podnevi leko s piciklinom vozo, loviu ribe v Múri ali pa odo v viske brege. In tak je tudi Agico Maučec odpelo na Triglav: »Gda sam gor prišla, sam pravla, ka nemo več šla, vej pa me je tau trno zmantralo. Tau je preveč visiko. Dobro, ka je Imrek biu, pa sam ga večkrat prosila, ka mi je dau rokau, ka nej bi spadnola.«

Oženila se je s Tonekon Maučecom iz Gančanov. Spoznala ga je v Böltincaj, gé je on biu bautoš v bauti Železnina. »Vsi so mi pripoveda-

li, ka takšoga dobrega dobim, če mo ga mela za moža. Ške njegov šef, direktor Pavlinjek, me je pazuvo k sebi, pa je pravo ka je on trno pošteni človek. In tak sva se oženila. Gostüvanje je bilau pri nas, pa tudi Kocipri so igrali, nej samo doma na gümli, liki tudi pri cerkvi. V zakoni sta se nama narodila sin Vlado in čerka Marica. Dobri smo si bili in radi smo

se meli, samo na žalost pred 37 leti, gda je biu star 54 lejt, je moža vzeu rakasti beteg.« je ške pripovedala Agica Maučec, stera je mogla sama z mlajšima zgotoviti ram, steroga so glij te zidali: »Vel-

Zdavanjski kejp Toneka in Agice

ka žalost je bila. Znete, on je rejsan dober človek biu. Prva kak je šau v službo, mi je zrankoma vsigdar v posteu prineso kavo,« se rada spominja sogovornica, stera zdaj s čerko žive v prvom štuki, sin pa v pritličji rama: »Normalno ške odim po stubaj, čiglij se je gnauk zgaudio, ka sam okauli gledala, če kakšna pavočina gé, pa sam po dvanajstih stubaj doj spadnola in se kotala do dveri, ali se mi je, vala Baugi, nej nika lagvoga zgaudio.«

Agica Maučec rada tudi spejva. »Kak sam s šaule vöostala, sam že mogla titi v Böltince na kauröš spejvat. Nikdar ne pozabim, ka sam te mogla tudi solo spejvati, glij za vüzenek je tau bilau. Gda sam spejvala, sam vidla, ka vsi gor glejdajo, pa sam brodila, ka je neka nej dobro. Samo, gda sam doj prišla, so mi vsi čestitali, pa pravli, ka je bilau tak, kak če bi na operi bili,« se rada spominja sogovornica, stera je spejvala tudi v pevskom zbori, zdaj pa spejva samo ške doma. Spodkar podpisana leko potrdim, ka ma ške furt trno lejp glas.

(Kejp na 1. strani: Agica v družbi čerke in sina, pa vnüka Aljoše in njegovje Manuele.)

Silva Eöry
Kejpi: Silva Eöry in osebn
arhiv Agice Maučec

Ške ena delavnica v okviru projekta ETHOS LAND

IDRIJSKI ŽLIKROFI, TORTELINI IN RAVIOLI

Razvojna agencija Slovenska krajina (RASK), stera je vodilni partner v čezmejnem projektu ETHOS LAND, steri je financejrani iz Programa sodelovanja INTERREG V-A Slovenija-Madžarska, je

povedala, ka je tau že drüga delavnica v kratkom cajti, vej pa so sredi septembra meli delavnico, na steroj so pekli pet fajt krüjov. »Dosta vse se navčiš na takši delavnica. Ge doma dosta küjam, ali

dosta cajta mela, vej pa znamo, ka v geseni dosta dela gé, ali pravi, ka de v svojoj krüšnoj peči sigurno »vöspobala speči krüj, steromi mo kuj dala praženi lük. Ovak pa morem maudline küpiti, če

Direktorica Razvojne agencije Slovenska krajina Viktorija Hanžek

Manca Kovačec iz Kmetijsko-gozdarskega zavoda Maribor odi v Porabje že šest lejt

pripravila delavnico, na steroj je Manca Kovačec iz Kmetijsko-gozdarskega zavoda Maribor notpokazala, kak se redijo tri fajte punjene testenine.

»Ge odim v Porabje že šest lejt. Najrajši pokazem tisto, ka zanima ženske v toj vašoj krajini, pa furt brodim, ka je med tem tüdi kakšno tradicionalno slovensko gesti. In gnes so tau idrijski žlikrofi,« je povedala kmetijska svetovalka iz Maribora, stera je udeležencem delavnice notpokazala ške, kak se redijo tortelini in ravioli. »V pravij žlikrofaj so krumple pa lük in cverkova mast in ške drobnjak,« je zbranim prva raztolmačila Manca Kovačec, te pa ške kujdala,

dostakrat nej takše, kak küjamo tü. Tü vse bole nauvo gé,« pa mi je raztolmačila Agica Hanžek, stera je bila tüdi med tistimi, steri so se pred kratkin včili peči krüj. »Ge dosta krüj doma pe-

Tüdi Feri Meggyes je flajсно pomago

škem takše male krüje peči, kak smo jih mi na delavnici spekli.« Biserka Bajzek, stera je vöspobala rediti idrijske žlikrofe, pa de tüdi sama doma probala pripraviti tau znano slovensko kulinarično posebnost, stera se leko gej kak predjed, kak priloga k mesnomi gestiji ali pa tüdi kak samostojno gesti, za-bejldjeno s cverki. »Fontoško je, ka gejmjo različno gesti, pa ka spoznamo tüdi tradicionalno slovensko hrano. Pri drügi punjenih testenina pa mi leko kujdamo tisto, ka mam

Na delavnici je Manca Kovačec notpokazala, kak se redi tri fajte punjenih testenin

Udeležence delavnice je prišla pozdravit tüdi delegacija Državnega sveta Republike Slovenije. Prvi s prave strani stogi predsednik Alojz Kovač

ka do redili ške torteline z mesnim nadejvom in raviole z grbanjovim nadejvom. Medten ka so udeleženci delavnice (ka nete brodili, ka so bile samo ženske, tüdi Feri Meggyes je flajсно pomago, sploj te, gda je trbelo krumple zmožditi) delali, mi je direktorica RASK Viktorija Hanžek

čem, ali največkrat rženoga, tü pa smo se včili pripravlati in peči tüdi lükovoga, pa ajdovoga in ške par drüjih, ali tau samo z ene kile mele. Ge pa osem kil nücam in v krüšni peči pečem krüj,« je povedala sogovornica, stera je do zdaj nej ške za-

sami. Ge mo redla nadejve iz sestavin, stere mam doma v gračenki, je ške kujdala Biserka Bajzek.

Silva Eöry
Kejpi: Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Sezona za gobe

Že davnik je bilau tašo leto, ka bi telko grbanjov pa gob raslo v Porabji pa v Železni županiji kak letos. Tau je vejn zato, ka bola deževno leto smo meli, depa tau tö istina, ka zvün vlage še dostavse vpliva na tau, ka rastejo gobe ali nej. Sploj pa na grbanje, steri, kak vejmo, so fejt aklavi na vlago, na zrak, na zemlau, gde rastejo, pa še na mejsac tö. Tau tö vsakši vej, steri gobari, ka tisti grbanj, steroga gnauk zagledneš, več nede raso, zavolo tau-ga kakkoli mali je, moraš ga domau nesti. Tau je zato, ka taše »korenjé« ma kak pavočina, pa če na tau gorastapiš, te se vtrgne pa tadale nede raso. Steri redno odijo gobe brat, tisti vse tau dobro vejo. Vejo, gde pa gda rastejo grbanji, tau pa tak, ka pred tejm se skažejo marele pa pez-deci. Steri rejdko odijo gobe brat pa Varašanci so tisti, steri te dejo, gda na facebooki vidijo, ka rastejo grbanji. Tau si lüstvo dostakrat ranč ne zmislí, ka s tejn ne ovadi vö samo tau, ka rastejo grbanji ali drüge gobe, depa dostakrat še tau tö, ka gde. Redne gobare zaman pitaš, ka gde so je nabrali, največkrat ti tau povejo, ka v gauštja. Če je Senčar, te pa tau, ka v lasej. Zdaj v sezoni dosta dela majo tisti strokovnjaki, steri prejkpoglednejo gobe, če so za gesti ali nej. Tej so najbola na tržnici, gde se samo tak leko gobe odavajo, če je tej determinatorge prejkpoglednejo. Depa vsikši, steri je nej gvüšen, če so tiste gobe, stere je nabro, za gesti ali nej, najbaukše, če je da pogledniti.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Ponovno je razglašena epidemija

Ker se je število okuženih iz dneva v dan povečevalo, je vlada ponovno sprejela Odlok o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni covid-19 na območju celotne države, ki bo veljal 30 dni. Razglasitev epidemije v tej fazi pomeni tudi to, da se je aktiviral državni načrt, na primer na področju civilne zaščite. Z razglasitvijo epidemije je ponovno začel delovati tudi vladni klicni center za informiranje o koronavirusu na številki 080 14 04. Na vprašanja odgovarjajo študenti višjih letnikov medicine. Od ponedeljka prejšnjega tedna se učenci od 6. razreda osnovne šole in srednješolci spet šolajo na daljavo. Tudi visokošolskim zavodom in univerzam so že priporočili, naj na ta način organizirajo čim več pedagoškega procesa. Poostren je ukrep glede zbiranja ljudi na javnih krajih. Znižano je število ljudi, ki se lahko zbirajo na prostem, in sicer z 10 na šest ljudi. Edina izjema so družinski člani oziroma člani istega gospodinjstva. Nošenje mask ni obvezno samo v javnih prostorih, ampak tudi na prostem. Prepovedani so tudi vsi shodi, vse prireditve, verski obredi, poroke in maše ter prehajanje meja med regijami, med 21. in 6. uro pa tudi gibanje na prostem. Pri tem veljajo tudi izjeme za prihod in odhod na delo, za intervencije v primeru nevarnosti in za nujne zadeve, kot so požari, izlivi vode in podobno. Meja statističnih regij ne bo več mogoče prečkati niti zaradi koriščenja turističnih rezervacij. Še naprej pa je mogoče koristiti rezervacije turističnih namestitev v domači statistični regiji. Vlada se je za omejitev gibanja v nočnem času odločila na predlog svetovalne skupine, na podlagi evropskih dobrih praks, predvsem pa na podlagi tega, ker veliko okužb še vedno nastane kot posledica druženj in različnih praznovanj.

Engliški djagar, šteri je zgrabo tristau čalaric

V malom engliškom varaši Manningtree je 12. avgusta 1647 mrau *Matthew Hopkins*. Možak je biu star 27 lejt, tau znamenüje, ka se je naraudo vrnu pred štirstau lejtami. V cejlj zgodovini Englanda je un najbolje flajnsno lauvo čalarice.

Naraudo se je kak štrto dejte poštvunoga protestantskoga vikara *Jamesa Hopkinsa*, ino bi gvüšno živo méren, vsakdenešnji žitek ednoga aristokrata, če bi marciüša 1644 nej srečo bližanjoga zemliškoga gospaüda *Johna Stearna*. Té možak je taužo edno skupino domanji žensek, ka so prej nücale črno magijo ino ga tak stejle spat dati. Vzeu je Hopkinsa za pomočnika ino ma zadau, aj otaužene fizično prejkpogledne ino je vöšliši.

Vrli *Matthew* je isko vsefelé hibe ino »znamenja šatana« na ženskaj, dostakrat je je mantrau tö. Končno je na birovljjo prišlo 23 peršon, od šteri so leta 1645 na smrt z obejšanjom osaudili 19. Drüge štiri zatok nej, ka so mrle od mardjanja. *Stearne* ino Hopkins sta takšo volau dobila, ka sta začnila naganjati čalarice po vsej kauliški engliški grofijaj: zvün *Essexa* sta krv točila v *Suffolki*, *Norfolki*, *Cambridgeshiri* ino *Huntigdonshiri* ranč tak.

V dvej lejtaj so na njija tanač vmorili kauli tristau lüdi zavolo čalarije, otauženi pa je bilau eške dosta več. Njija »flajnsnost« je samo za toga volo špajsna bila, ka so tistoga ipa v Englandi nej tak vrlo lauvili čalarice kak indrik po Evropi. Papéri pripovejdajo, ka so na engliškoj zemlej med 15. ino 18. stoletjom samo kauli petstau peršon zavolo čalarije vmorili (nej žežgali, liki obejsili). Tau znamenüje, ka je več kak polonje lüdi na drügi svejt poslo par *Stearne-Hopkins*.

Zgodovina djaje na čalarice

se je začnila že dosta prva. Nekakoga je trbölo vsikdar zglasiti za krivoga za nesreče, svejt je trbölo spucati od hüdobni lüdi, šteri so koga zvörčali. V antiki so bili za vse krivi stari krščeniki, v srejdnom vöki pa so tau gratali »krivovörcki«. Prve procese prauti čalaricam so držali v 1420-i lejtaj na francusko-švajcarskoj grajnci,

ranč tak. Donk pa sta našiva vrliva Englandara med 291 čalaricami samo 23 moškov zgrabila, pa eške 11 od nji je edno »padaški-njo« tö mejlo. Najvekši grej te žensek je nej tau bilau, ka so prej z nezemelskov močjav nesrečo prinesle drügem lidam, liki tau, ka so cujbile pri »čalejrski sobotaj«. Tam so prej vküper

Prva stran knjige »Kak najti čalarico« (1647), na šteroj vidimo *Matthewa Hopkinsa* ino čalarice, štere se pogučavajo s svojimi stvarinami pomočnicami

gde so tistoga ipa radi lauvili tzv. »valdense«, veuke protivnike pápe tö.

Do 16. stoletja sta se dvej poti »križarske bojne prauti čalaricam« – ali po vesnicaj med pavri, ali prejk cerkvene inkvizicije – združili, tak se je naraudo tipičen kejp čalarice: 50-70 lejt stara oženjena ženska ali dovica, štera malo vövisi z vesi - dosta se svajüje ali je »višešnja« za drüge lüdi.

Čalarice pa so nej samo starke bile. Gda so je v 16.-17. stoletji najbolje lauvili, so dali vmoriti dosta moškov, mladi žensek ino mlajšov

lübile Šatana, največkrat v stvarinskem tejli, rade pa so mejle drüge demone tö. Tau se je prej tö zgaüdilo, ka so vküper gejlje z mesá mali detet – so dojspisali vönavčeni čednjaki v 15.-17. stoletji. Praisni pavri bi nikdar nej začnili veuke djaje prauti čalaricam, tau se je zgaüdilo eške samo te, gda so voditeli tö gvüšni gratali, ka rejsan gestejo »čalejrske sobote«, na štere djilejšje čalarice po lufti odletijo.

V cajti *Matthewa Hopkinsa* so šteli dvej knigi o magiji, prvo je napiso krau *Jakob I.*, drügo pa djagar na čala-

rice *Richard Bernard*. V etaj knjigaj je Hopkins najšo dostaféle idej za mantranje, s šterimi je leko »gorspozno« čalarico. Nüco je na priliko »pikanje«: če prej nekakoga piknejo z iglov ali naužcom, pa ga ne boli, te je čalarica. Eške bole graubi metoduš je biu, gda so nekakoma s taupim naužcom krajsekli rokau – čalaricam je prej nej tekla krv. Če rejsan so engliški zakoni že te tö dojzapovödali mantranje, je Hopkins dostakrat tak mardjo svoje robe, ka je je nej njau spati.

Dva veukiva djagara pa sta čalivala tö: naredila sta foliški parlamentarni dokument, na šterom je pisalo, ka sta prej delavca »čalariškoga direktorata londonске vlade« ino moreta mujs ziskati vse čalarice. Iстина pa je bila bole prausna: samo peneze sta stejla. Gor je ostala tarifa Hopkinsa pa njegovoga padaša: za svojo »delo« sta prosila tri konje ali 20 shillingov. Od varaša *Stowmarket* sta terdjala na priliko 23 funtov – tau bi bilau gnes vrejdo milijaun pa pau forintov.

Njija akcije so za en malo špajsne gratale birauvom tö, depa tačas, ka so jiva leta 1647 pred birovljjo postavili, sta že gorenjala z djajov na čalarice, zatok so jiva nej poštrafali. En malo pred svojov smrtjov je Hopkins svojo znanje dojspiso v knjigaj »Kak najti čalarico«, štere so flajnsno šteli na konci 17. stoletja v merkanarskom varaši *Salem* tö, gde so na smrt osaudili 19 nesrečni lüdi.

Po tej tragediji je vsikdar menje čalejrski procesov bilau, depa - kak naše domanje pripovejsti tö kažejo – lüstvo v *Porabji* je eške dugo vörvalo, pa lekar eške gnes vörje v čalarice.

-dm-

PORABSKI MLAJŠI

RAZISKUJEMO GLEDALIŠČE

Šestošolci na gornjeseniški osnovni šoli so raziskovali gledališče v najširšem pomenu besede. Zgodbo z naslovom *Če dedek ne zna pripovedovati pravljic*, avtorja Gianna Rodarija, so uprizorili za učence 1., 2., 3. in 4. razreda. Priprava na gledališče je potekala po korakih. Branje, interpretacija, vživiljanje v like, razdelitev vlog, učenje na pamet, prvine nebesednega izražanja, izdelovanje vabila, povabilo mlajših učencev na kratko gledališko predstavo, razdelitev

Učenci 1., 2., 3. in 4. razreda so si po odigrani zgodbi ogledali še poučno pravljico *Rdečo kapico*.

vstopnic in nenazadnje premiera, ki je šestošolce izstrelila med zvezde.

Iskreno verjamem, da je tovrstno učenje jezika najučinkovitejše. Ob tovrstem učenju učenci razvijajo številne sposobnosti, doraščajo, prepoznavajo prednosti skupinskega dela, izboljšujejo čut za gib, estetiko, preizkušajo se v scenografiji, kostumografiji, lučkarstvu, iščejo glasbene podlage ... Gledališče je pravi užitek učenja in ustvarjanja!

POUSTVARJANJE PO URI

Gledališče smo imeli 1. oktobra. Sgledali smo bili 6. marec. To gledališče smo naredili po slovenski. Sam je bila dobra, lep in smejen. Jan sam bila Nina. Pobje in pa bilo deček. Ni sodina je bil en lepši. Deček je rekel, da je bil. Ob savi je bilo eno maza. Na mazi so imeli petin in šestdeset gramov. Nina je sedela na kralju. Sgledali je trajala vsakemu 5 minut. Na vsakem imeli smo imeli Peter. Peter, ki ga je naredila učiteljica Valentina. Deček je bil star, imel je velik lasek, in vabi. Doci sivi. Nina je imela v rabi ruzi. Povsica, govori o tem, da dedek Janec ni sam privedel, pravi. Povsica je imela dva kuma. Učenci so si predstavo lahko ogledali, če so prišli sive vstopnice, ki smo jih naredili dva dni naprej. Predstava smo odigrali na 1., 2., 3. in 4. razred. Kemi je to bilo zelo lep!

Elisabetta Šušter

1.10.2020 ob 9⁰⁰ ce je začela naša prva premiera. Premiera je bila v moji slovenski učilnici. Sgledali smo: Jaz in Dora, Mark in Valerija, Balaz in učiteljica Valentina. Balaz je bil bolan. Jaz sem bil dedek. Imel sem oblečene dve hlače, majico in škornj. Vohi sem držal palico. 1. in 2. razred so rekli, da je bila pravljica zelo lepa. Tudi vabilo je bilo lepo.

Uprašal sem učence 1. in 2. razredna, kako jim je bila predstava všeč?

Selva je rekel, da je bila smejna.
Marci je rekel, da je bila dolgočasna.
Barra je rekel, da je bilo zanimivo.

Balaz

... DO MADŽARSKE

Rabljena stanovanja cenejša

Po podatkih Državnega statističnega urada so se v zadnjem četrtletju za 6 odstotkov znižale cene rabljenih stanovanj v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Kot vzrok v ozadju enoglasno najdemo epidemijo koronavirusa, ki je povzročila negotovost na trgu nepremičnin. Tako ponudba kot popraševanje sta upadla spomladi, v času prvega vala koronavirusa. Od sredine marca do konca aprila je od 10 do 40 odstotkov manj ljudi iskalo rabljena stanovanja in tudi oglasov za prodajo le-teh je bilo od 10 do 30 odstotkov manj kot v istem obdobju lani. V tem času je vlada omejila gibanje državljanov. Tisti, ki je bil prisiljen, da prodaja svojo nepremičnino, se je moral zadovoljiti z nižjo ceno.

Kljub nižjim cenam rabljenih stanovanj ne smemo pozabiti, da so le-ta še zmeraj za 60 odstotkov dražja, kot so bila leta 2015.

Zaradi negotovosti na trgu nepremičnin so se nova stanovanja podražila, čeprav v znatno manjši meri kot prejšnja leta. Nova stanovanja so dražja za 1,4 odstotka. Trg nepremičnin trenutno stagnira, saj čaka na vladne ukrepe, ki bodo začeli veljati čez dober mesec, med temi je znižanje ddv-ja pri novogradnji s 27 na 5 odstotkov oz. ugodni krediti v višini 10 milijonov forintov za družine z otroki. Verjetno sta to dva poglavitna razloga, da je zanimanje za nova stanovanja in družinske hiše naraslo za 40 odstotkov.

Pri informiranju še zmeraj vodi televizija

Agencija Ipsos je v 27-ih državah sveta opravila raziskavo o tem, na kak način se ljudje informirajo. Med temi državami je bila tudi Madžarska. Prvotni vir informacij pri Madžarih je še zmeraj televizija (72 odstotkov), medtem ko se 76 odstotkov informira tudi preko spletnih portalov, 48 odstotkov pa najraje dobiva vesti tudi iz radijskih postaj. 60 odstotkov Madžarov meni o sebi, da so sposobni ločevati med pravimi in lažnimi novicami, hkrati to sposobnost pripisujejo le 20-im odstotkom svojih sodržavljanov. 72 odstotkov vprašanih trdi, da kontrolira verodostojnost virov, kar je 10 odstotkov manj, kot je svetovno povprečje.

Tašoga reda me že pete srbijo

Djaustji Margit, po možej Trajbar, v Varaši žive z moja mati, tak ka tri sestre dvöma hčerkama. so bile.«

Kak so pripovedjali, šestkrat so se patjivali, gnauk v té, gnauk v tisti ram. Najbola žmetno je zdaj slejdnjič bilau, vejn zato, ka so že starejši, gda človek več nejma nej mauči pa nej vaule. Depa tau tō istina, če kakšno dobro muziko zaslišijo, še zdaj je poplati srbijo. Sploj dosta kejpov smo prejkpoglednili, med tejmi so že bili taši stari tō, gde so več ranč tetica Margit nikoga nej spoznali.

- Najbola starejši kejp, od

Margit Trajbar se je v svojom žitki šestkrat pakivala z ednoga rama v drugi ram

- Sto so pa te starejši možak na taum kejpji?

bili, vsi so se tak zvali ka Trajber. Bilau tak, ka razredničarka od hčeri nej stejla vōdati spričevalo, zato ka tau mislila, ka so lagvo napisali ime, namesto Trajber so Trajbar napisali.«

- Kelko mlajšov se je nauraudilo, kelko bratov ali sester so meli vaš mauž?

»Vendel, steri je v Meriko odišo, Joška, Izidor, Imre pa Mariška, dva sta pa mrla.«

- Ka se je zgaudilo?

»Eden še mali bejo, gda niši beteg daubo pa mrau, drügi pa 22 lejt star je bejo, gda se je nikak nutrazmejšo v švercanje, ka so naši meli pa Jugoslovanci med seuv. Gda so dolazbuktivali, te ma je oča pravo, aj ga doma ne najde, zato ka fejt sigurni človek biu. Te pojep se je fejt bojo, ka baude, ka so je zgrabili, pa vejn malo od oče tū, zavolo tauga se je te goraobeso.«

- Sto je poslo tau razglednico, gde je te velki šift dolavzeti?

»Tau je Vendel poslo, steri je v Meriko odišo, ozark na karti piše, ka s tistim šiftom se je pelo. Dosta je doma nej odo, vejn gnauk, gda se je z dvöma čerkama pripelo, zato sem ga samo gnauk vidla.«

tüvanji cejlo nauč plesala, vejn gnauk sem nej dolavsvela. Tisti tjejp, gde smo vsi dolavzeti, ka smo na gostüvanji bili, so ga pri nas na dvauri naprajli. Dvej

brat zdaj njini križ vcuj dau postaviti, kak je naša družina pokopana.«

- Sto je tista dekla, s sterov vküper stojite na ednom kejpji?

Dejdek pa tast

male pa dvej velke svadbice sem mejla pa tri dni je gostüvanje držalo.«

- Kak ste ladali?

»Tau je Trnjaški Margit, moja padaškinja, müve sve več bile vtjüpar, kak če bi sestre bile. Dosta smo po-

Njeno gostüvanje je držalo tri dni

steroga še vejte, sto je na kejpji, je vaš dejdek, da pred auknami stojijo.

»Moj dejdek, oča od matere, so birauv bili v Andovci. On je nej emo šaulé, nej šteti pa nej pisati nej znau, depa po svoje sploj čeden človek je bejo.«

- Ka so oni meli za delo?

»Tau dja ne vejim, zato ka sem še dja mala bejla, telko vardjam, ka so oni nikdar nej bili doma, vsigdar so po vesi odli pa vse, ka je trbelo, so tanaprajli.«

- Kelko mlajšov so meli?

»Nani, ona je na Nemško odišla, Mariška je mlado mrla, te gda je rodila, pa

Gostüvanjsko pripravlanje pri Kovačini v Andovci; v prvi vrsti Makoš banda

»Tau je od moža oča, steri je iz Jugoslavije, iz Markovec prejšo.«

- Kak so se zvali?

»Trajbar, zvün nas, ka so

- Na ednom kejpji ste vi dolavzeti pa vsi tisti, steri so na vašom gostüvanji bili.

»Dja sem na svojom gos-

»Kak bi pa nej ladala, vej pa mlada sem bejla pa fejt rada sem plesala. Gda začnejo igrati, me že pete srbijo, tak rada bi plesala, če bi me nauga nej bolejla. Moja mama je taša bejla, ona je že z botom odla, depa če so začnili igrati, bot v kaut postavila pa plesala. Oča, on je pa ovak fejt koražen človek bejo, njega je lüstvo fejt rado melo. Moj oča se je v Meriki, v Betlehemi nauraudo, njega so domau prinesli, gda je dva mejseca star bejo, stariške so pa nazaj v Meriko odišli. Njega sta baba pa dejdek gorazranila, zavolo tauga je moj

pejvali, depa tak, ka še na drügom brgej so poslušali.«

- Kama ste se šli držat, gda ste se oženili?

»Edno leto smo pri starišaj bili v Ritkarovci, kak je mauž bejo doma, depa tam je tū nej bilau mesto, pa te tak smo sé v Varaš prišli, ta, kak je tista Pufi bauta bejla. Dja sem se šestkrat patjivala, dočas ka sem sé prišla, gde sem zdaj. Tak sem pravla, ka odcet že več nikan nemo üšla, že samo na cejntor.«

(Kejp na 1. strani: Margit s padaškinjo.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 9.

PO KONCI SVETÁ NAS ČAKA EŠKE ZLATI ŠTRAND

Etognauk smo malo za sebov njali vodau Blatnoga jezera, ka bi gorpoiskali »varaš kralic«, šteroga so zozidali na pet bregaj. V *Veszprémi* sta sveti Števan ino njegva žena blajžena Gizela stvaurila prvo pūšpekijo na Vogrskom, kronanje madžarski kralic pa je ostalo pravica veszprémskoga pūšpeka. Eške slejdnjog vogrskoj kraleskoj ženej Ziti

dau edno čonto z roké blajžene kralice, štero držijo v tajoj stolnici. Pauleg katedrale, v kapejli svetoga Djürina se je Števana sin Imre zaoblūbo za devištvo.

Na konci grada stogi kip prvoga vogrskoga kraleskoga para (tisto mesto domanji zovéjo »konec svetá«), od tistec se opéra čudoviten razgled na bregj Benedek ino

se zové »vila Ranolder«, v zamenici štere leko držijo kauli dvej gezero hektolitrov vina. Po večeraj se nam splača koštavati njini dober rizling, sivi pinot ali chardonnay.

Eden vitez z imenom Guden je inda svejta slūžo svetoma krali Ladislavi, pred smrtjov pa je svoje gorice v vesi *Paloznak* na Cerkev zapūsto. Zavolo toga držimo, ka je biu té grūnt z grauzdjom najstarejša gorica na Vogrskom. (Za viteza vsikšo leto držijo mešo v domanjoj cerkvi.) Na mejej sausedne vési *Lovas* pa so leta 1951 eden rudnik farbe (festékbánya) najšli, šteroga so nūcali pred više 12 gezero lejtami. Kauli stau škéri s čont ali kamlov svedoči, ka so naši stari-stari starci redečo farbo na veuko odavali tō. *Alsóörs* je najbolje eričen po svojom štrandu, šteroga so v našom kratkom 21. stoletji že trikrat za najbauksoga v rosagi odebrali. Vés majo radi motoristi tō, šteri vsikšo leto tam držijo svoj »festival Harley Davidson«. V sausednom *Felsőörsi* pa najdemo najlepšo veško romansko cerkev više Balatona, štero so zozidali z lilasto-redeči kamlov. Vleti držijo orgolske koncerte v njej, od tistec pa se leko ljubiteli narave napautijo v bližanjo Mlinsko dolino tō, gde je čakajo rejtkje naturne lepote.

Varaš *Balatonalmádi* so združili s štiri vesnic. Če smo prišli s piciklinom z Veszpréma, se tam leko prikapčimo na kolesarsko paut kauli Blatnoga jezera. Pauleg šetališča v Starom parki se nam poklonijo kipi erični madžarski majstrov, do vodé pa leko pridemo prejk ednoga tunela, v šterom so vōpostavljeni olejnati kejpj domanji molarov. Varaš je eričen eške po kapejli svete Desnice (Szent Jobb-kápolna), štero zidino so v menjši talaj z budimskoga grada po leti 1956 sé pripelali. V stenau kapejle

so nutzozidani ništérni falati čont svetoga Števana, Gizele pa Imrena, zatok go gorpoiške dosta prauškarov.

Ali na vodej pri Keszthelyi, ali pri Balatonalmádinu držijo vsikšoga majuša tzv. »regato« po peldi veslaškoga tekmovanja (evezõsverseny) med engliškim Oxfordom pa Cambridgom. Razloček je samo tau, ka na Balatoni v istini edna univerza ne more

djužnoma bregej jezera. Pod tōrmom držijo vleti koncerte, do vodé pa leko pridemo po leseni stubaj. Zavolo dobri poštij do varaša, lejpi štrandov ino vnaugi kulturni programov pride trnok dosta turistov v *Siófok* - vleti je tam petkrat telko lūdi kak vzimi. Njegov vodni bregj je dugi 17 kilomejterov,

Veukiva »Ribiča« nej daleč od vodé v *Siófoki* sta delo kipara *Józsefa Somogyina* - pri njija se radi dojdjemejo turisti

so leta 1916 tam krono na glavau djali.

Do 13. stoletja je nej bilau varaša kauli grada, de so pa že tistoga ipa tam stvaurili edno univerzo. (Na Panonskoj univerzi se eške gnesdén včijo štanderge.) Nad gradom se zdigava požarni tōrem, gda z njegvi 48 mejterov kauli poglednemo, leko vsikšo cejlo vōro čūjemo muziko tō. Če se spodkar dale španceramo po gradi, pridemo do birovijske, štero so do leta 2000 nūcali kak vauzo na dva štauka nad, pa na tri štauke pod zemlāv. Trg svetoga Trojstva s palačov nadpūšpeka je venak eden najlepši baročni trg na Madžarskom. V zamenici edne zidine na tom placi leko gorpoiškemio tzv. »Tegularium«, gde nutpokažejo zidanje z ilojcov ino cūglami od rimski cajtov do gnes. Malo dale stogi prva katedrala v rosagi, štero sta dala zozidati sveti Števan ino Gizela, posvetila pa sta go svetoma Mihaeli. Nemški varaš Passau je Veszprémi kisnej v dar

dolino potoka *Séd*. Vidimo viadukt svetoga Števana tō, pod šterim leko ljubiteli stvarin gorpoiškejo živalski vrt (állatkert). Tam je zvūn šimpanzov pa žiraf čakajo graubov veuki plastični dinozavri ranč tak.

Veszprém de - vkūper z Blatnim jezerom - v leti 2023 noso ime Evropski glavni varaš kulture. Bogati kulturni programi pa nas ne čakajo samo v tistom leti, po mestni trgaj pa na gradi v vsikšom mejseci držijo kakši festival. Po kratkom vandrivanji po »varaši kralic« se zdaj napautimo nazaj k vodej Balatona. Prva kak liki bi taprišli, se stavimo malo v vési *Szentkirályszabadja*, gde je svojo slejdnjo pesem, svojo štrto »razglednico« napiso madžarski pesnik Miklós Radnóti. Po kratkom spominanju na njega nas že čaka *Csopak*, gde má narodni park svoj center, vesnica pa je erična po svojom 530 mejterov dugom štrandu tō. Najstarejša vikend iža v tajoj vesi

Grad kraljice nad Veszprémom - od tistec pela edna najlepša pejska pau v rosagi prejk *Otoka lūbezni* do živalskoga vrta

gviniti, vej pa slišita visika šaula v Keszthelyi pa Veszprémi bejdvej pod Panonsko univerzo.

Nej daleč, v *Balatonfüzfőni* najbolje mladino čakajo: mlajši leko vōsprobajo skoro dvej kilomejterov dugo štrejko za bob, eške bole batrivni pa leko gorpoiškejo bližanji adrenalinski park. Lūbitelom zvezjd astronomi nutpokažejo naučno nébo v observatoriji, držinske matere pa vsikdar najdejo friško sadje pa zelenjé na veškem placi. Pri varaši *Balatonkenese* kejp krajine ovaški grata: nad vodāv se zdigava strma stena s prhlice (löszfal). V etoj vidimo devet lūkenj, o šteraj brodimio, ka je v nji inda svejta nekaj živo. Če splezimo na bregj *Soós*, se nam opré čudovitna panorama od hotelov v *Siófoki* vse do cerkve v *Tihanyi*. V sausednoj vesi *Balatonakarattya* nas ranč tak čaka razgledni tōrem, s šteroga leko gledamo prauti sōvernoma ino

tau je najdugše na Balatoni. Na »zlatom« ino »srebrnom« štrandu se leko kaupamo v ladnoj ali malo bole toploj vodej, z enim okaum pa moremo vsikdar skrb meti na tōrem: če se žuti posejvt na njem 60-krat na minuto bliskeče, je bauksé, če vō z vodé pridemo.

V varaši si leko poglednemo kvatejre erični madžarski pisatelov, na šetališči pa nas čaka najvejša razstava mineralov v rosagi. Na Glavnom trgi se zdigava 45 mejterov visiki vodni tōrem, simbol varaša, na šterom leko spigemo eden dober kafej tō. *Siófok* čaka lūbitelje ekstremni športov, depa tiste ranč tak, šteri bi se radi vzimi s čanaklinami na ledi čūjskali.

Mi pa zdaj edno veuko sapo vzmemo ino se napautimo dale po glavnoj poštiji »7«, ka bi zaključili svoj kraug kauli »madžarskoga maurdja«.

-dm-
foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

»Sveti se ime tvoje« - 9.

RADÜJMO SE ZVELIČANJJI VSEJ SVETI ČLANOV CERKVE

Stara krščanjska tradicija pripovedja, ka so ništerni apoštoli po vnebohodi Jezosa ino prihodi Svetoga duha vküper dale oznanjali evangelij. Med takšimi sta bila **Šimon ino Judaš (Simon és Júdás)** tö, šteriva furt vküper najdemo na desetom pa edenajsetom mesti med apoštolami (slejd-

nji je vsikdar Judaš Iškariot, šteri je zatagiu Jezosa). Zavolo toga mata svoj den, *28. oktober*; ranč tak vküper.

Šimona sta bila med apoštolami oprvim dva - prvi je daubo ime »Peter«, drügi pa »Gorečnik«. Ništerni tomačijo, ka je biu Šimon brat Judaša Tadeja ino prvoga jeružalemskoga püšpeka Jakoba. Njini oča je biu brat svetoga Jo-

Mati Cerkev na vsisvecovo sveti spomin na vse tiste düše, od šteri venak več ime tö ne vejmo - štere pa nikdar ne enjajo prositi za nas pred Božim licem

žefa, njina mati pa žlata Device Marije. Po smrti očé je na brate dale skrb emo Jožef, zatok štémo v Svetom pismi od nji, ka so bili prej »Gospaudovi bratke«.

Prva kak liki bi Rimljani leta 70 zmaršerali v Sveti varaš, je Šimon kak jeružalemski püšpek vöodpelo svoje vörnike od tistec. Edna legenda pripovedja, ka je mrau mantrniške smrti pri svoji staudvajsti lejtaj. Po drügoj legendi je oznanjo evangelij v Egiptomi, njegov brat Judaš pa v Mezopotamiji. Po tistom sta vküper odišla v Peržijo, gde so poganski dühovniki Šimona na dvaje zožagali, Judaša pa do smrti namlatili s palcami.

Na teva dva apoštola so malo pozabili, eške samo od 18. stoletja dale jiva čestijo pa eške tau bole Judaša Tadeja. Un vela za patronuša v stiskaj

brezi vüpanja, v cerkvaj leko pri njegovom kepi preštémo posebno molitev, Šimon pa je zavetnik drvarov, usnjarov, zidarov ino tkalcov. V vogrskom varaši Sárvár držijo na njija den državno senje, na šteroga má šegau priti više 50 gezero lüdi.

dojlüčo svoj sodački remen, oficérsko palco pa sablo, ino na glas pravo: »Ge sem sodak Jezosa Kristosa, vökivečnoga Krala. Aucigamau več nemo slüžo vašim cesarom.« Legijski prejden ga je dau ličiti v vauzo, po poganskom svetki pa so ga osaudili na smrt s sablov.

Gda so ga gnali, je Marcel birauvi v oči lüčo: »Agrikolan, Baug aj te blagoslovi!« S tejmi rečami se je zavaló, ka prva leko pride k Kristoši.

Bavarska (Bajorország) je najvejša nemška dežela, od njeni 11 miljaunov lüdi je 70 procentov katoličanjske vöre. Té rosag je v 7. stoletji krščanjski grato, med erične bavarske püšpeke sliši **sveti Bolfenk (Szent Farkas)** tö, šteroga ime Wolfgang nemški znamenüje: »tisti, šteri odi kak vuk«.

Bolfenkse je naraudoslobaudnim švabskim starišam kauli leta 924, biu je trnok čeden pojbiček. Odo je v cerkvene šaule, pa če rejsan so meli plane ž njim, se je pripravlo za žitek v klušturi. Baug pa je ovak obrno: Bolfenk je grato profesor ino kisnej dekan v varaši Trier. Tistoga ipa se je v njem prebüdilo želenje, ka bi odišo v misijon: napauto se je spreobračat na Češko ino Vogrsko. Tivariške so ga dugo nagučavali tačas, ka je za božič leta 972 grato püšpek v Regensburgi.

Kak dober organizator je Bolfenk prenauvo žitek baratov na Bavarskom, v vsej klušturaj njegovje püšpekije so mogli sigurno nutdržati regule svetoga Benedikta. Nej je sto, ka ga čestijo kak cerkvenoga voditela, lüstvo pa ga je rado mejlo zavolo njegovje smilenosti. (Gnauk je eden kaudiš prej vkradno en falat Bolfenka posteline, gda pa so ga pelali pred püšpeka, je tisti odpüsto srmaki ino ma dau küpiti nauvi gvant.)

Rejč Bolfenka so poslušali na

cesarskom dvauri ranč tak: zavolo njega je cesar Henrik II. s čemerastoga mirolüben človek grato, cesara sestra Gizela pa se je oženila z vogrskim kralom svetim Števanom. V geseni 994 je Bolfenk čüto, ka se ma bliža konec ino proso, aj ga odpelajo v cerkev. Po spauvedi ino slejd-

Apoštola Šimona pa Judaša vidimo na kejpaj s škermi, s šterimi so jiva mantrali - v ljudskom vörvanji se od njija dneva začne ladno vrejmen

njom mazanji je mrau vnoči *31. oktobra*, té den je grato njegovj svetek.

Bolfenka so najbolje čestili v Avstriji ino na Vogrskom v 15. stoletji, na kejpaj ga vidimo s püšpeka palcov ali tesarskov sekérov. (Legenda pravi, ka je prej tak pokazo, kama aj cerkev zozidajo, ka je tamta edno topačo lüčo.) Za patronuša ga držijo rezbarge, pastérge, drvarge ino vauglarse.

1. novembra Mati Cerkev že skoro 1200 lejt drži **vsisvecovo (mindenszentek)**. Miseu o tom svetki se je oprvim narodila, gda je pápa Gregor III. kauli leta 740 v katedrali svetoga Petra v Romi posvetiu edno posebno kapejlo v diko Odrešiteli, njegovj Materi, apoštolom, mantrnikom ino vsejm svetnikom. Papéri svedočijo, ka so v pápinskem

varaši 1. november svetili že na začetki 9. stoletja, od tistec je svetek prišo na Francusko, Nemško ino Španjolsko. Pápa Gregor IV. pa je leta 827 zapovödo, aj 1. novembra cejla Mati Cerkev sveti spomin vsej svetecov. Bilau je prej že telko svetnikov, ka so se pri bogoslüžji več nej mogli spominati

na vsikšoga ejkstra. Na té svetek pa so leko vörnike popravili vse, ka so med letom opüstiti.

Vsisvecovo je v prvom redej svetek mali, prausni, menje poznani svetnikov, šteri so se »vtöpili« v maurdji svetecov. Vsikši den gestejo na kalendari ime-na svetnikov, 1. novembra pa se spominamo: na miljaune mater, štere so svoja deteta gorratile; na njine flajsne

možé v žmetni slüžbaj; na tiste, štere je Baug v mladi lejtaj k sebi pazuvo; na tiste stare, zapüščene, betežne ali slejpe lüdi, šteri so v trplenji ozrejli za nebesa ino na tiste vörnike, šteri se od spauvedi do spauvedi trüdijo popraviti svoj žitek. Med svetniki so naši padaške ino žlata tö, šteri so živeli v našom svejti ino znali iskati pa najti Boga.

Vsisvecovo je veuki svetek vöre, vüpanja ino lübezni. Nej je »dén mrtvi«, liki »dén živi«, vej pa vsi prausni svetniki - štere so pozabili po njinoj smrti - dale živejo. Vsi naši pokojni, šteri počivajo na cintoraj, so bili stvaureni, ka bi gratali svetniki. Vsisvecovo je svetek veuke krščanjske držine, naš vküpni svetek.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 30.10.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Počitniški program, 10.45 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova: Žepobol, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Urbana divjina: Izobčenci, britanska dokumentarna serija, 14.45 TV-izložba, 15.00 Prislunhimo tišini: Sofia, srečna 13-ica, 15.20 Mostovi - Hidak: Könyv születik Alsólendván - Rojstvo knjige v Dolnji Lendavi, igrano-dokumentarni film, 16.15 Španski učitelj: Groza, nizozemska otroška nanizanka, 16.35 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Slovenski magazin, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon: Velika bitka, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Proslava ob dnevu reformacije, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Stvor, ameriški film, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

PETEK, 30.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.20 Videotrak, 10.20 Dobro jutro, 12.20 Ugriznimo znanost: Divji kostanj, oddaja o znanosti, 12.45 Revolucionar v talarju: Janez Evangelist Krek, dokumentarni film, 13.35 Tvoje pesmi živijo naprej, poklon Lojzetu Slaku in njegovi glasbi, 15.00 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.45 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.30 Migaj raje z nami, 17.00 Judo - svetovni pokal, 19.35 Videotrak, 20.00 Neboja: Sedem dni prej, španska nadaljevanka, 21.15 Tekma s časom, španski film, 23.00 Zadnja beseda!, 23.50 Videotrak, 0.50 Info kanal

SOBOTA, 31.10.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.00 Dan reformacije, prenos evangeličanskega bogoslužja iz Moravskih Toplic, 10.55 Ko s sten zablestijo stare podobe, dokumentarna oddaja, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Dnevi evropske kulturne dediščine: Spoznaj? Varuj! Ohrani., 14.35 Prislunhimo tišini: Smrt otroka zaznamuje življenje, 14.55 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, britanska dokumentarna serija, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtno prigode: Rada bi bila zvezda, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Leta in leta, britanska nadaljevanka, 22.05 Poročila, Šport, Vreme, 22.30 Sedmi pečat: Kafarnaum, koprodukcijski film, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

SOBOTA, 31.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Spomini: Stanko Kušljan, 10.15 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.15 Protestantizem, dokumentarni film, 12.05 Mostovi - Hidak: Könyv születik Alsólendván - Rojstvo knjige v Dolnji Lendavi, igrano-dokumentarni film, 12.55 Proslava ob dnevu reformacije, 13.55 Franc Temlin: Mali katekizem velikega človeka, dokumentarni film, 14.35 Poletni koncert iz Schönbrunn 2020, Dunajski filharmoniki, Valerij Gergijev in Jonas Kaufmann, 16.05 Avtomobilnost, 17.00 Judo - svetovni pokal, 19.00 Videotrak, 20.05 Moj striček Arhimed, češki film, 21.45 Zvezdana, 22.40 Izток Mlakar, koncert, 1.00 Videotrak, 1.55 Info kanal

NEDELJA, 01.11.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.25 Španski učitelj: Umazanije nikar, nizozemska otroška nanizanka, 10.00 Nedeljsko bogoslužje, 10.55 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Prek smrti v življenje, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Avsenikov zlati abonma - Poklon Slavku Avseniku, 14.55 Na lepše, 15.20 Okus po domu, japonsko-

-singapurski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: Strašenje, risanka, 18.50 Mali Timotej: Ledeno kraljestvo, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Med nami, norveška nadaljevanka, 20.45 Intervju, 21.35 Poročila, Šport, Vreme, 22.05 Frida - Naj živi življenje, italijanski dokumentarni film, 23.50 Gustav Mahler-Renato Zanella: Adagietto, plešeta Shoko Nakamura in Wieslaw Dudek, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

NEDELJA, 01.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, Tedenski izbor, 6.00 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip, 7.15 Koda, 7.50 Ugriznimo znanost: Divji kostanj, oddaja o znanosti, 8.15 Glasbena matineja, 9.15 Memento mori, dokumentarni film, 10.05 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.20 Odpotovanja: Indija: Sveta dežela, potopis, 12.00 Aleksandrinke, dokumentarni film, 13.40 In potem si prišla ti, ameriški film, 15.10 Pasteur in Koch - boj proti mikrobom, francoska dokumentarna oddaja, 16.20 Ambienti, 17.00 Judo - svetovni pokal, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Sedem svetov - en planet: Antarktika, koprodukcijska dokumentarna serija, 20.55 Josephine Baker: prva temnopolta ikona, francoska dokumentarna oddaja, 21.55 Vikend paket, 23.25 Zvezdana, 0.20 Videotrak, 1.20 Info kanal

PONEDELJEK, 02.11.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Prek smrti v življenje, 10.40 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Svoboda v Tatrah, slovaški dokumentarni film, 14.45 S-prehodi: Katja Colja, režiserka, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Josip Jurčič: Deseti brat, 17.55 Neško: Neško se boji kljunologa, risanka, 18.10 Čebelice: Celia Thaxter - Dogodivščine male miške, televizijska pravljica, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj, 23.30 Glasbeni večer, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

PONEDELJEK, 02.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.40 Videotrak, 11.35 Dobro jutro, 14.00 Prislunhimo tišini: Smrt otroka zaznamuje življenje, 14.10 Na lepše, 15.00 New neighbours - Novi sosede: Zavrženi!, dokumentarna oddaja, 15.40 Zadnja beseda!, 16.30 Prava ideja!: G2o, ribogojstvo, 16.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.55 Totalni gambit, dokumentarni film, 19.00 Nogomet - evropska liga: magazinska oddaja, 19.30 Videotrak, 20.00 Nogomet - državno prvenstvo, Aluminij: Maribor, 22.25 Pot na Kalvarijo, irska dokumentarna oddaja, 23.30 Lojze se je zbudil, tako kot ponavadi, kratki igrani film AGRFT, 0.10 Videotrak, 1.05 Info kanal

TOREK, 03.11.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Umetni raj, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: Tema dneva, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, britanska dokumentarna serija, 14.50 TV-izložba, 15.05 Duhovni utrip, 15.25 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 Kalimero: Kraval na kotalkah, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 21.00 Ameriške volitve 2020: Amerika izbira, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Slovenija - 30: Gospodarski vidiki osamosvajanja, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

TOREK, 03.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.40 Videotrak, 11.30 Dobro jutro, 14.00 Slovenski magazin, 14.45 Avtomobilnost, 15.35 00:02:33 raja, portret Jake Judniča, 16.40 Joker, kviz, 17.55 Gnezda in katedrale, portret Milana Dekleve, 18.55 Videotrak, 20.00 Utopljanje v plastiki, britanska dokumentarna serija, 21.00 Prava ideja! 21.25 Umori na podeželju (XX.): Dokler naju smrt ne loči, britanska nanizanka, 23.05 NaGlas!, 23.30 Videotrak, 0.30 Info kanal

SREDA, 04.11.2020, I. spored TVS

5.15 Kultura, Odmevi, 6.00 Ameriške volitve 2020: Amerika je izbrala, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, 10.40 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Postimo se presenetiti, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Razkriti Julij Cezar, britanska dokumentarna oddaja, 14.55 Osmi dan, 15.30 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice: OŠ Križe in OŠ 8 talcev Logatec, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Izzivi srebrne generacije: Ohranjanje vitalnosti, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Mira Mihelič: April, 18.05 Pri Pajkovi: Superočka, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Izbrisana, slovenski celovečerni igrani film, 21.30 Prespana pomlad, kratki igrani film AGRFT, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.50 Izzivi srebrne generacije: Ohranjanje vitalnosti, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 04.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 10.55 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 11.25 Dobro jutro, 13.50 Glasbena oddaja, 15.25 Ambienti, 16.15 Vikend paket, 17.50 Svet edincev, dokumentarni film, 18.50 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Marius Petipa, francoski velikan ruskega baleta, francoski dokumentarni film, 20.55 Moje mnenje, 21.55 Najglasnejši glas, ameriška nadaljevanka, 22.50 Vzorno vedenje, dokumentarni film, 0.25 Videotrak, 1.20 Info kanal

ČETRTEK, 05.11.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.15 Izzivi srebrne generacije: Ohranjanje vitalnosti, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 10.40 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Ribolov in betkolov, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Internet vsega, kanadska dokumentarna oddaja, 14.40 Slovenski utrinki, 15.05 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Poliamorija, 18.00 Dinotačke: Kar nas je rešilo, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Globus, 21.30 Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Dediščina Evrope: Marguerite Duras: Spomini na vojno, francoski film, 1.45 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 2.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.35 Napovedujemo

ČETRTEK, 05.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.15 Videotrak, 11.15 Dobro jutro, 13.45 Panoptikum, 14.50 Avsenikov zlati abonma - Poklon Slavku Avseniku, 16.45 Joker, kviz, 18.00 Potem Goldy reče, to moraš pa enkrat napisati, dokumentarni film, 19.00 Rokomet - kvalifikacije za evropsko prvenstvo 2022 (M), Slovenija: Poljska, 20.50 Nogomet - evropska liga, 3. kolo, 22.50 Avtomobilnost, 23.30 Nogomet - evropska liga, vrhunci, 0.00 Ambienti, 0.30 Videotrak, 1.30 Info kanal

IZ NAŠIH VRTCEV IZ NAŠIH VRTCEV IZ NAŠIH VRTCEV

Jesen v vrtcih

V mesecu oktobru smo se v vrtcih pogovarjali o jeseni. Preko slikovnega materiala smo spoznali značilnosti jeseni, ki smo jih opazovali tudi v naravi. Preko različnih iger in dejavnosti smo se seznanili s slovenskimi izrazi za sadje, zelenjavo in jesenske plodove. Otroci so prisluhnili zgodbi o ježku in zgodbi Debela repa, ki smo jo tudi zaigrali, saj so otroci uživali v igri vlog. Telovadili smo z jesenskimi listi, peli pesmice, rajali, se sladkali s sadjem in veliko ustvarjali. Otrokom sem pripravila tudi jesensko senzorično škatlo, v katero sem dala koruzo, kostanje, storže, liste, žličke, posodice in dva ježka. Otroci so tipali in raziskovali naravne materiale ob tem pa dobivali vedno nove ideje za igro.

Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela

Kincse Vincze, 5 let, vrtec Monošter

JESEN V NAŠEM VRTCU

Uprizoritev pravljice z lutkami Goba na dežju, Vrtec Gornji Senik

Skupaj z otroki smo že pošte-
no zakorakali v pisano jesen.
Pogosto deževne in hladne je-
senske dneve v vrtcu preživlja-
mo z najrazličnejšimi igrami.
Čas si največkrat krajšamo
tako, da ustvarjamo razne
izdelke iz naravnih materia-
lov ter spoznavamo jesensko

sadje, zelenjavo in tudi goz-
dne živali. Prav tako večkrat
prepevamo pesmico o živalih
jeseni in uprizorimo kakšno
pravljico, v kateri nastopajo
živali. Ena takih je bila pra-
vljica Goba na dežju, ki so jo
otroci najprej z velikim zani-
manjem poslušali, nato pa jo

tudi sami poskušali uprizoriti.
Še posebej so bili navdušeni
nad zanimivimi lutkami in
veliko gobo, jurčkom. Le-ta
nas je vse spomnila na znani
rek, da gobe najbolj rastejo po
dežju.

Zapisa-
la:
Andreja Serdt Maučec

V vrtcu Sakalovci se malčki igrajo z
jesensko senzorično škatlo

Gergő Horváth, 5 let, vrtec Monošter

Jesenska senzorična škatla

Mirkó Kozó, 6 let, vrtec Monošter

Mira Achammer, 5 let, vrtec Sakalovci

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB